16/05/2023

Μητροπολίτης Σουηδίας Κλεόπας: “Κάποτε θα ᾽ρθουν να σου πουν…”

Οικουμενικό Πατριαρχείο / Μητροπόλεις Οικουμενικού Θρόνου

Όταν αποφάσισα να αποτυπώσω λίγες σκέψεις, αφιερωμένες στην 19η Μαΐου 1919, ημέρα μνήμης του Ποντιακού ξεριζωμού, σκέφτηκα αρχικά τους ακόλουθους στίχους του Λευτέρη Παπαδόπουλου: “Κάποτε θα ᾽ρθουν γνωστικοί, λοχάδες και γραμματικοί, για να σε πείσουν. Έχε το νου σου στο παιδί, κλείσε την πόρτα με κλειδί, θα σε πουλήσουν. Και όταν θα ᾽ρθουν οι καιροί, που θα ᾽χει σβήσει το κερί στην καταιγίδα, υπερασπίσου το παιδί, γιατι αν γλιτώσει το παιδί, υπάρχει ελπίδα.”

- **του Μητροπολίτη Σουηδίας κ. Κλεόπα**

Αλήθεια, ποιο να ᾽ναι αυτό το παιδί, η υπεράσπιση του οποίου θα φέρει την ελπίδα; Μπορεί ο στιχουργός να ᾽χε στο νου του κάποιο άλλο παιδί, αλλά κάλλιστα θα μπορούσε να αναφέρεται αλληγορικά στο “παιδί” που ο κάθε Ρωμιός έχει κι

ανατρέφει μέσα του, διαχρονικά, από γενιά σε γενιά, τον “Μικρασιατικό Πολιτισμό, της Καππαδοκίας και του Πόντου”, τον πολιτισμό μας, την ταυτότητά μας, το DNA μας.
Διαβάζω και παρακολουθώ ομιλίες αφιερωμένες στον Πόντο και κάποιες απ᾽ αυτές τονίζουν αποκλειστικά και μόνο τα γεγονότα του ξεριζωμού, ό,τι δηλαδή συνέβη πάνω από έναν και πλέον αιώνα, την εκρίζωση εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων του Πόντου από τις πατρογονικές τους εστίες.
Αναφέρονται οι ομιλητές στα βίαια, μαζικά γεγονότα, της δεύτερης και τρίτης δεκαετίας του περασμένου αιώνα, που πραγματοποιήθηκαν στην καταρρέουσα τότε Οθωμανική Αυτοκρατορία, με τη δημιουργία του σύγχρονου Τουρκικού Κράτους.
Η ανάληψη της εξουσίας από τους Νεότουρκους υπήρξε η απαρχή των διωγμών, της εξόντωσης και των εγκλεισμών σε τάγματα καταναγκαστικής εργασίας, εις βάρος των χριστιανικών πληθυσμών της Ανατολής, στα εδάφη της τότε Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
Η απίστευτη αυτή καταστροφή ολοκληρώθηκε με τον πλήρη διωγμό των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, από την πατρογονική του εστία, και την ανταλλαγή των πληθυσμών, το 1923 και 1924.
Συγκεκριμένα, ο Ποντιακός Ελληνισμός υπήρξε σημαντικό τμήμα του Ελληνισμού, που ζούσε στα βόρεια της Μικράς Ασίας, και μετά τη διάλυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και την Άλωση της Τραπεζούντας από τους Οθωμανούς, το 1461.
Να υπενθυμίσουμε, ότι η Τραπεζούντα ήταν γνωστή Ελληνική πόλη, ήδη από τον 8ο π.Χ. αιώνα, και αναφέρεται στου Ξενοφώντος το έργο “Κύρου Ανάβασις”.
Στις αρχές του 20ου αιώνα, οι Έλληνες του Πόντου έφταναν τους 700.000. Είχαν άνω των 1.000 σχολείων, όλων των βαθμίδων, φιλανθρωπικούς οργανισμούς και κοινωφελή ιδρύματα, προσέφεραν δε τις θρησκευτικές τους υπηρεσίες 1.460 κληρικοί, στο σύνολο των 1.130 εκκλησιών που υπήρχαν τότε εκεί.
Ο ξεριζωμός από την πατρώα γη του Μικρασιατικού Πόντου 500.000 αδελφών μας, καταδικασμένων στην εξαθλίωση της προσφυγιάς, και η εξολόθρευση άλλων 353.000, πραγματοποιήθηκε, όχι εξαιτίας της άρνησής των, να συμμορφωθούν με τα νέα τότε ιστορικά δεδομένα, αλλά γι᾽ αυτό που οι ίδιοι ήταν, δηλαδή για την ελληνική πολιτιστική ιδιαιτερότητα και καταγωγή τους και τη θρησκεία τους.
Εκκρίθηκαν “ένοχοι”, διότι σφράγισαν με την παρουσία τους τους αγιασμένους αυτούς τόπους για 2.800 χρόνια, προσφέροντας ταυτόχρονα κοσμοπολίτικη κουλτούρα, γράφοντας ιστορία και δημιουργώντας πολιτισμό. Τί κρίμα όμως, που ο τότε “πολιτισμένος” κόσμος σιώπησε και δεν απέτρεψε μια τέτοια καταστροφή.
Κάποιοι αποκαλούν τη Μικρασία, την Καππαδοκία, τον Πόντο “χαμένες πατρίδες”. Δεν είναι χαμένες οι πατρίδες αυτές. Είναι οι αλησμόνητες πατρίδες, που ζουν μες την καρδιά μας, αλλά και στη ζωή μας. Χάνουμε, μόνον ότι λησμονούμε κι όταν το λησμονούμε!
Οι ιστορικές επαρχίες του Οικουμενικού Θρόνου, με τους δυναμικούς ιεράρχες

Χαληδόνος, Δέρκων, Πριγκηπονησίων, Βρυούλων, Αγκύρας, Μετρών και Αθύρων, Μοσχονησίων, Μιλήτου, Προικοννήσου, Φιλαδελφείας, Μυριοφύτου και Περιστάσεως, Μύρων, Κολωνίας, Λαοδικείας, Ικονίου, Σάρδεων, Κρήνης, Καλλιουπόλεως και Μαδύτου, Κυδωνιών, Πισιδίας, Σηλυβρίας, Αδριανουπόλεως, Σμύρνης, Ίμβρου και Τενέδου, Σαράντα Εκκλησιών και Προύσης, με την υποδειγματική, θυσιαστική αρχιερατική τους διακονία, επαναφέρουν τις ευλογημένες προσευχητικές θύμισες του παρελθόντος στο "νυν και αεί", στο τώρα και στο επέκεινα, συνδέοντας το παρελθόν, με το παρόν και το μέλλον, με άλλα λόγια το "σήμερον" της υμνολογίας μας στην υπέρχρονη διαχρονικότητά του, και δίνουν πνοή ζωής πνευματοφόρα στα "ματωμένα χώματα", υπό το ανύστακτο καθοδηγητικό βλέμμα του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου.

Δέος προκαλεί κάθε χρόνο, σε Ποντίους και μη, η Πατριαρχική Θεία Λειτουργία που τελείται στην Παναγία Σουμελά. Εκεί, που "τα πνεύματα επιστρέφουνε τις νύχτες, φωτάκια από αλύτρωτες ψυχές κι αν δεις εκεί ψηλά στις πολεμίστρες, θα δεις να σε κοιτάζουνε μορφές." (Νίκος Ζούδιαρης)

Πόσο σοφή είναι η ακόλουθη φράση του Νομπελίστα Οδυσσέα Ελύτη, με διαχρονική επαλήθευση: "Εάν αποσυνθέσεις την Ελλάδα, στο τέλος θα δεις να σου απομένουν μια ελιά, ένα αμπέλι κι ένα καράβι. Που σημαίνει: με άλλα τόσα την ξαναφτιάχνεις."

Τη θέση αυτή επικροτεί κι ο ποιητής Γιάννης Ρίτσος, όταν λέει: "Τη ρωμιοσύνη μην την κλαις, εκεί που πάει να σκύψει, με το σουγιά στο κόκκαλο με το λουρί στο σβέρκο. Να τη, πετιέται από ᾽ξαρχής κι αντριεύει και θεριεύει και καμακώνει το θεριό, με το καμάκι του ήλιου."

Ο Ελληνισμός του Πόντου που επιβίωσε, άφησε πίσω του τα προγονικά του εδάφη και σκορπίστηκε στα πέρατα της Οικουμένης, φέροντας μαζί του το πολιτιστικό του αποτύπωμα, των 2.800 ετών.

Κράτησε αναμμένο κι άσβεστο το λυχνάρι του Ελληνισμού, την πολιτισμική του ταυτότητα, με το λάδι των θυσιών και των αγώνων του. Στην "Οδύσσεια" που βίωσε, αυτές ήταν οι "αποσκευές" του, στο ταξίδι της προσφυγιάς, αλλά όχι της λησμονιάς.

Τον πολιτισμό τους ανέσυραν οι Πόντιοι, τις μνήμες και τον πόνο της αιμάσουσας καρδιάς τους, τα αναβίωσαν και τα μετέδωσαν στα παιδιά κι εγγόνια τους, όπου γης, όπου βρέθηκαν, με μια λύρα ποντιακή στα χέρια, τη διάλεκτό τους ως μέσο επικοινωνίας κι "όχημα" διατήρησης της ιστορίας και των τραγουδιών τους, ντυμένοι γιορτινά τις αρχοντικές, παραδοσιακές στολές τους.

Στις νέες πατρίδες, ξανάκτισαν τον Πόντο, το πνευματικό κατοικητήριο της ψυχής τους, ενσωματώθηκαν σ᾽ αυτές τις πατρίδες, και συνέβαλαν στην πρόοδο και ευημερία τους, σε επίπεδο ακαδημαϊκό, οικονομικό, πολιτιστικό, καλλιτεχνικό, λογοτεχνικό, κοινωνικό.

Στην Ελλάδα, η ώσμωση γηγενών και προσφύγων συνέβαλε τα μέγιστα στην εθνική ομογενοποίηση και τη δημογραφική ενίσχυση της πατρίδας μας, ως "σάρξ ἐκ τῆς

σαρκός” της.
Μνήμη 19ης Μαΐου είναι η διατήρηση της συλλογικής ιστορικής μνήμης για το εθνικό πλήγμα που υπέστημεν το 1919, η πραγματοποίηση ενός ταξιδιού προσκυνηματικού στη γη των προγόνων, η βεβαιότητα ότι δεν θα επαναληφθεί στο μέλλον ένας παρόμοιος ξεριζωμός.
Επίσης, η υπενθύμιση στις νεότερες γενιές της ιστορίας μας, των θρύλων και παραδόσεών μας, η εκμάθηση της Ποντιακής διαλέκτου και μουσικής, η αποστροφή προς το δήθεν εκσυγχρονισμό, που απορρίπτει με fake τεχνάσματα και υποκρισία, με αναίδεια και προκλητικότητα, αναφορές στους διαχρονικής ισχύος ιερούς όρους, όπως “θρησκεία”, “παράδοση”, “πατρίδα”, “πολιτισμός”.
Ας γίνει, λοιπόν, προσωπικό μας επιτακτικό βίωμα η του Οδυσσέα Ελύτη σύσταση, παράκληση και παραίνεση: “Μη παρακαλώ σας, μη λησμονάτε τη χώρα μου!”
Η χώρα μου, η χώρα μας, στην οποία τεθησαύρισται η Ελληνοχριστιανική παράδοση, το δίδυμο Παρθενώνας και Αγία Σοφία ως “βίοι παράλληλοι”, ο θησαυρός μας, η ανεκτίμητη παρακαταθήκη αιώνων, η περιουσία και κληρονομιά μας!